

ВИХОВАННЯ ПАМ'ЯТТЮ... ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ!

Галина МАКУХ,
вчителька історії Калуського ліцею № 2
Калуської міської ради

«МИ ПЕРШІ В БІЙ ЗА ВОЛЮ ЙДЕМ!»

Позаурочне заняття. 5–7 класи

Мета. Сформувати в учнів уявлення про легіон Українських січових стрільців, розглянути бойовий шлях «усусів» на основі їхньої творчості; сприяти піднесенню патріотичного духу учнівської молоді, виховувати шану до героїв, що боролись за Україну.

Обладнання. Мультимедійний проектор, історична мапа «Україна в Першій світовій війні».

Епіграф.

Коли множаться праведні – радіє народ.
Як панує безбожний – народ стогне.

Книга притовістей Соломонових, розділ 29, вірш 7

Сценарій заняття

Учитель. Історія – це пам'ять людського суспільства, його свідомість і совість, засіб самоочищення, виховання прийдешніх поколінь. Закономірно, що у період національного відродження, який ми сьогодні переживаємо, українці звертаються до своєї історії, духовних витоків. Згадують тих, хто віддав життя за волю України.

Цього року світ відзначає 110-річчя з дня початку Першої світової війни, яка змінила життя і долю багатьох народів. А ми згадуємо 110-ліття від дати створення легіону Українських січових стрільців, який став безпосереднім учасником бойових дій цієї війни та передвісником української національної революції.

Перша світова війна виявилася для нашого народу національною трагедією, бо українці воювали один проти одного в складі ворогуючих імперських армій.

Учитель показує на мапі території України в складі Російської та Австро-Угорської імперій, райони бойових дій. Учні переглядають уривок документального фільму «Українські січові стрільці» із серії «20 кроків до мрії». URL: <http://youtube.com/watch?v=cGHf8unqTEM>

Ведучий. У своєму зверненні до народу стрільці заявляли: «Ми пішли в світову війну лише тому, щоби наша Україна в часі цього всесвітнього смертельного спору могла проголосити, що є і хоче бути, хоче мати своє місце під сонцем...»

Читець 1.

Чи то буря, чи то грім,
Чи реве хмаролім,

Що земля за сто миль грає грізно?
То зібрався в похід
Український нарід.
В ряд ставай, щоб не було запізно!

* * *

Хай усім нам лягти,
Не дійти до мети,
Та про нас говоритимуть внуки...
Так боролись колись,
Полягли й не здались,
А кайдани порвали на штуки.

Богдан Лепкий

Ведучий. Восени і взимку 1914 р. – навесні 1915 р. легіон успішно вів воєнні дії в Карпатах проти угорських військ, зокрема на горах Ключ, Маківка, в боях за міста Самбір, Стрий, де стрільці вкрили себе невмирущою славою.

Учитель демонструє слайди, що розкривають бойовий шлях легіону УСС, в той час звучить пісня «Там на горі на Маківці» (музика та слова народні). URL: <http://youtube.com/watch?v=BM9a3gSNAzY>

Ведучий. Під час кровопролитних боїв густо росли березові хрести на стрілецьких могилах. Але, де падала сотня, там ставала тисяча. Ніщо не могло зупинити січовиків в боротьбі за кращу долю.

Читець 2.

Повіяв вітер степовий,
Трава ся похилила.
Впав в бою стрілець січовий,
Дівчина зажурилась.
А був це хлопець молодий,
Йому пора кохати.
Він впав, як той сухий листок,
Повік буде лежати.

Слова народні

Читець 3.

Летить ворон з чужих сторін
Та й жалібненько кряче:
«Вставай, козаче молодий,
Твоя дівчина плаче!»
Заплаче матінка стара,
Заплаче чорнобрива,
Бо не одного козака
Сира земля накрила.

Слова народні

Ведучий. Влітку 1916 року великих втрат зазнали січові стрільці на території Бережанщини. Лише в бою за гору Лисоня загинуло більше сотні молодих патріотів.

Учитель демонструє слайди бойового шляху легіону УСС, що супроводжується роботою з мапою.

Читець 4.

Ой впав стрілець у край зруба,
Коло зломаного дуба
І не встане,
І не встане вже.
Йшов до бою опівночі,
Смерть закрила йому очі
Від трьох куль на все,
Від трьох куль на все.
І хто йому заспіває,
І хто його поховає?
Хіба вітер й сніг.
Хіба вітер й сніг.
Ой за тебе, рідний краю,
Наші стрільці умирають,
І він теж поліг,
І він теж поліг.

Михайло Гайворонський

Читець 5.

Як з Бережан до Кадри
Січовики манджали,
То краялось серденько
Від горя, із печали.
То краялось серденько
В хорунжого Осипа,
Як нам з очей зникала
Та Золотая Липа.
То краялось серденько,
Не втихло й на хвилину,
Як в Бережанах кидав
Дівчину чорнобриву.

Роман Купчинський

Ведучий. Попри важкі бої, переходи, страждання і смерть молоді хлопці, січовики, залишалися натхненними романтиками. Вони дали нам цілу плеяду талановитих поетів, художників, композиторів, акторів. Не було їм байдуже і до почуттів.

Читець 6.

Накрила нічка та й тихесенько
Земленьку кругом,
Лиш вітер мряки жене злегенька
Над розіспаним лугом.
І до любови накликає
Чарівниченько-соловій,
А місяць срібний розтягає

Чарівну пряжу мрій.
Там при окопах на долині
Стоїть поручник молодий,
Йому щохвилі вилітає
Зітханнечко з грудей:
«Спи, дівчино, спи, кохана,
Золоті мрії сни,
І про мене, глибонько,
Не забудь, спімни».

Роман Купчинський

Ведучий. Дворічна боротьба українського народу за незалежність закінчилася трагічною поразкою. Переїхавши в Наддніпрянщину, Українська Галицька армія, в складі якої воювали січові стрільці, опинилася в так званому «чотирикутнику смерті» і змушена була скласти зброю. Понад 40 тисяч юнаків, синів нашої знедоленої Галичини, які в буревісному 1918 р. підняли свою голову, віддали життя за волю, за кращу долю народу, за Україну.

Читець 7.

Засумуй, трембіто, та й по всьому світу,
Що пропало галичанам сорок тисяч цвіту.
Засумуй, трембіто, понад всі Карпати,
Щоб не ждали синів з війни ні батько, ні мати.
Засумуй, трембіто, понад все Поділля,
Щоб не ждала дівчинонька хлопця на весілля.
Засумуй, трембіто, що галицька сила
Та від Збруча по Славуту трупом ся встелила.

Роман Купчинський

Ведучий. Кров стрілецьку ніхто не змив і не змиє. Нею навіки залишились окроплені сторінки нашої славної історії. Кров стрілецька залишилась пам'яттю у наших серцях. Будемо жити і виживати – така доля нашої нації через дар пам'яті бути невмирущим.

Звучить пісня «Ой у лузі червона калина...» (музика Степана Чарнецького, слова Степана Чарнецького і Григорія Труха). URL: <http://youtube.com/watch?v=fq4xgdi8A56w>

Учитель. У ті буремні роки Української революції Захід та Схід України ненадовго, але все ж таки об'єдналися в єдину державу і саме Українські січові стрільці стали одними з перших, хто розпочав цю справу. Вони першими йшли в бій за волю своєї держави, тому й назва нашого заходу, який присвячений святкуванню 110-ліття від дня заснування легіону, починалася словами: «Ми перші в бій за волю йдемо!»

Учні пояснюють значення назви заняття та слів епіграфа.

Учитель. Духовна сила Українських січових стрільців і пам'ять про їхню безвинну жертву особливо важливі у наш час. Маємо обов'язково берегти пам'ять про всіх героїв, які поклали свої голови за нашу честь, гідність і свободу. Слава героям!

Звучить пісня «Йде січове військо...» (музика і слова Михайла Гайворонського). URL: <http://youtube.com/watch?v=LoniSZhWiIA>

Богдан МАКСИМЕЦЬ,
кандидат політичних наук,
викладач відокремленого структурного підрозділу «Івано-Франківський фаховий коледж Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», викладач-методист

«А МИ ТУЮ СТІЛЕЦЬКУЮ СЛАВУ ЗБЕРЕЖЕМО!»
Просвітницька літературно-музична композиція.
5–7 класи

Мета. Розкрити бойовий шлях легіону Українських січових стрільців, установити історичне значення «усусів», скласти характеристики визначним представникам легіону. Виховувати, формувати в учнів особистісне ставлення до основних фактів, подій, явищ, постатей, пов'язаних з легіоном УСС; почуття патріотизму.

Обладнання. Державна символіка України, зображення прапора УСС та кокарди «усусів», мультимедійне обладнання, відеозаписи стрілецьких пісень, тематична презентація.

Сценарій заходу

Звучить пісня «На пора, не пора...» (музика Дениса Січинського, слова Івана Франка).

Не пора, не пора, не пора
Москалеви й ляхови служить!
Довершилась Україні кривда стара –
Нам пора для України жить!
Не пора, не пора, не пора
За невігласів лить свою кров
І любити царя, що наш люд обдира, –
Для України наша любов!
Не пора, не пора, не пора
В рідну хату вносити роздор!
Най пропаде незгоди проклята мара!
Під України єднаймося прапор!
Бо пора це великая єсть:
У завзятій, важкій боротьбі
Ми поляжем, щоб волю і славу, і честь,
Рідний краю, здобути тобі.

Ведучий. Тривожні й водночас обнадійливі часи переживає нині Україна. Кожен, хто більш-менш реально оцінює ситуацію, розуміє: покращення настане не скоро. Потрібна ще довга праця і боротьба за утвердження того, що називаємо державним і національним

